

Athen, Hellas 20. årh. Sølv, 6 x 8 cm.

Å legge sitt øre mot bakken

Når Gunnar Torvunds skulptur "Liggjande lyttande" har lagt sitt øre på gulvet i domkirkeruinene på Hamar, blant lovegaver og billedkunst, kan det være for å høre noe som angår oss alle.

Å bringe lovegaver hjem til Norge er å by på forbudenfrukt. Ofringer til høyere makter tilhører gammel, naiv overtro vi har uttrykket, et passert stadium. Slike eksotiskefenomen betrakter vi helst på avstand, under kontrollerte betingelser, beskyttet av glass og utvetydige beskrivelser.

Da jeg besluttet å dele min "oppdagelse" med andre, ville jeg unngå en tradisjonell museal utstilling med ferdige tolkninger og forklarende plakattekster. Fordommer og forutinntatte forestillinger har i flere hundre år preget vår skriftlærde tilnærming til denne typen eksotiske fenomener. Kunnskapen om lovegaver har vært beskjeden.

Et tegn på ekte kunnskap er som kjent erkjennelsen av dens begrensning. I strid med andres livssyn er dette lett å glemme. Nedlatenhet og distanse har også vært typisk for de relativt få beskrivelsene som finnes av lovegavene. Offergavene og deres virkelighet er forsvunnet fra syn og sinn. Hengivenheten og håpet de ga ble erstattet med tabu og skam.

Derfor gikk jeg først til kunstnerne. De vet at opplevelsen er uendelig mye større enn forståelsen. Jeg fortalte dem hva jeg hadde funnet og inviterte dem til å lage arbeider som skulle stilles ut sammen med votivgavene.

Jeg ønsket at publikum skulle se lovegavene før de fikk høre om dem. Dyktige fagfolk har sjenerøst villet dele av sin kunnskap til denne katalogen. Deres ståsteder og synspunkter i dette store landskapet varierer. Deres tekster er ment som en uhellig mikstur for fordøyelsen av noe nytt og ukjent.

Denne skikken er ikke bare en del av vår egen fortid. Den speiler også vår virkelighet. Vi går alle ut av våre gode skinn når ulykken er over oss.

Lovegaver festet på et ikon i en lokal kirke i Sfakia, Kreta, 1999

Lovegavene forteller om angsten og usikkerheten, fortvilelsen og nøden, sykdommen og døden. De vitner også om håp, tillit og takknemlighet. Disse avbildningene er ikke innbilninger. Jeg har ikke gjort annet enn å hente hjem det som hører hjemme også her. De gamle forbudene kan ikke lenger skremme oss.

Utstillingens offergaver tilhører ikke bare en fern fortid. De finnes ikke bare blant de såkalt "eksotiske og primitive, de naive og enfoldige". Lovegavene er et uttrykk for vår felles menneskelige natur.